

Zbigniew WATRAL
Tadeusz WRÓBEL

WOJSKOWA AKADEMIA TECHNICZNA

Badania elektronicznego przetwornika R/D z wykorzystaniem symulatora transformatora położenia kąтового

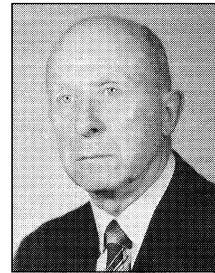
Dr inż. Zbigniew WATRAL

– absolwent i pracownik naukowo-dydaktyczny Wojskowej Akademii Technicznej. Od roku 1986 pracuje w Instytucie Podstaw Elektroniki WAT. Aktualnie na stanowisku adiunkta. Ostatnio swoje zainteresowania koncentruje na zagadnieniach związanych z problematyką cyfrowego pomiaru kąta.

Prof. dr hab. inż. Tadeusz WRÓBEL

– był wieloletnim kierownikiem Zakładu Elektromaszynowych Elementów Automatyki WAT. Obecnie zatrudniony jest w Zakładzie Elektrotechniki Instytutu Podstaw Elektroniki WAT na stanowisku profesora zwyczajnego. Ostatnio swoją działalność naukową skupia na zagadnieniach z dziedziny Mechatroniki. Autor lub współautor 162 publikacji, pięciu książek i 13 skryptów uczelnianych.

Streszczenie

Dokonano modyfikacji automatycznego stanowiska pomiarowego do badania podstawowych parametrów i charakterystyk transformatorów położenia kąтового z wyjściem analogowym i cyfrowym. Stanowisko zostało wzbogacone o elektroniczny symulator sygnałów SIM-36010 który umożliwił pomiar charakterystyki samego przetwornika R/D. Opisano istotę zastosowanej metody oraz przebieg procesu badawczego.

Abstract

An automatic test stand designed to measure the basic characteristics of the resolver (both analog and digital output) has been modified. Electronic resolver angle simulator SIM-36010 was added and now it is possible to measure the characteristics of digital R/D converters. The applied method and test process is described.

Wprowadzenie

We współczesnej technice często spotykamy się z potrzebą określania położenia obiektów w przestrzeni. Problem ten występuje między innymi w obrabiarkach sterowanych numerycznie, manipulatorach i robotach przemysłowych oraz w układach stabilizacji płaszczyzn. Jedną z metod określania przestrzennego położenia obiektu jest pomiar kąta w kilku osiach za pomocą transformatora położenia kąтового (TPK). Ponieważ układy regulacji są najczęściej układami cyfrowymi, dlatego też analogowe sygnały z TPK są przetwarzane w kod cyfrowy. Do tego celu wykorzystuje się najczęściej specjalizowany elektroniczny przetwornik analogowo-cyfrowy, zwany przetwornikiem R/D (Resolver/Digital) typu śledzącego. Oprócz cyfrowej informacji o kącie przetwornik ten daje na wyjściu dodatkowy sygnał proporcjonalny do prędkości obrotowej. Pozwala to na wyeliminowanie z układów regulacji prądnic tachometrycznej.

Opracowany w WAT układ cyfrowego pomiaru kąta składa się z dwutorowego TPK o liczbie par biegunów p w torze dokładnym 4, 8, 16, 18, 32 lub 36 i dwutorowego przetwornika R/D. Rozdzielczość przetwornika R/D jest zależna od liczby p TPK i wynika z sumy bitów toru zgrubnego (2, 3, 4, 5 lub 6 bitów) i toru dokładnego (16 bitów) [1].

Zwiększenie dokładności pomiaru kąta przez opracowanie nowych konstrukcji wielobiegunowych TPK stawia również wyższe wymagania układom pomiarowym [2,3]. Do badania dwutorowych TPK opracowano i wykonano w WAT zautomatyzowane, wspomagane komputerowo stanowisko pomiarowe. Umożliwia ono pomiar parametrów wejścia i wyjścia TPK, charakterystyki położenia

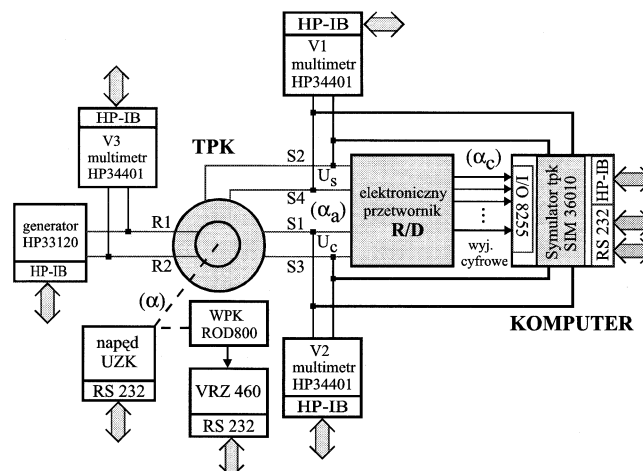
punktów zerowych, napięć szczytkowych, dokładności odwzorowania funkcji oraz pomiar charakterystyki błędu elektrycznego.

W układach tego typu przy dokładnościach poniżej 1 minuty kątowej, istotnym zaleceniem jest aby indywidualnie dobrać TPK i przetwornik R/D. Fakty te niewątpliwie wpłynęły na koncepcję zautomatyzowanego stanowiska badawczego pozwalającego na jednoczesne badanie zarówno TPK jak i przetwornika R/D [4].

Wprowadzenie do układu pomiarowego elektronicznego źródła sygnałów z TPK znacznie poszerza możliwości badawcze na omawianym stanowisku.

Stanowisko badawcze

Zautomatyzowane stanowisko badawcze opracowane w WAT w latach poprzednich zostało zmodyfikowane poprzez wprowadzenie do układu elektronicznego symulatora TPK SIM-36010. Schemat blokowy układu stanowiska po rozbudowie przedstawia rys. 1.

Rys. 1. Schemat blokowy stanowiska pomiarowego z elektronicznym symulatorem SIM-36010

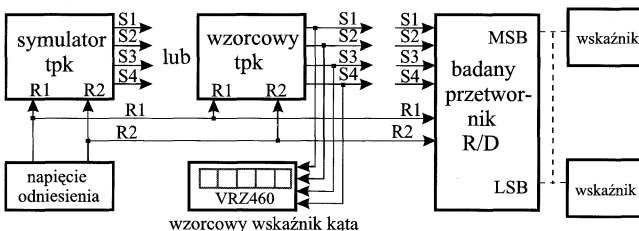
Metoda badawcza dotychczas wykorzystywana na stanowisku, polega na bezpośrednim porównaniu kątów zmierzonych przez badane przetworniki pierwotny (α_a) i cyfrowy (α_c) z kątem zada-

nym (α), zmierzonym przez przetwornik wzorcowy (WPK) o dokładności $\pm 0,5$ sekundy kątowej.

Badany sinusowo-cosinusowy TPK zasilany jest z generatora napięcia sinusoidalnego. Napięcia na uzwojeniach sinusowym oraz cosinusowym TPK mierzone są przez multimetry V1, V2 i na ich podstawie w komputerze obliczany jest kąt α_a na wyjściu analogowym układu. Źródło zasilania i multimetry w układzie sterowane są przez komputer magistralą HP-IB. Sygnały wyjściowe TPK podawane są również na elektroniczny przetwornik R/D (Resolver/Digital) typu śledzącego wypracowujący cyfrową informację α_c o kącie mierzonym α . Błędy kątowe TPK i przetwornika R/D obliczono jako różnice kątów w odpowiednich punktach układu. Pewną niedogodnością istniejącego stanowiska był brak możliwości pomiaru charakterystyki błędów jednego z elementów układu cyfrowego pomiaru kąta, TPK lub przetwornika R/D.

Wprowadzony do układu symulator będący źródłem sygnału wzorcowego o postaci zgodnej z sygnałami wyjściowymi TPK w układzie sinusowo-cosinusowym lub selsyna, znacznie poszerza możliwości pomiarowe stanowiska.

Dzięki temu możliwe jest na dotychczasowym stanowisku badanie charakterystyki błędów samego przetwornika R/D. Do oceny parametrów przetwornika R/D niezbędne jest posiadanie kalibrowanego czujnika pierwotnego (bądź układu symulującego sygnały z czujnika) i odpowiedniego układu wskaźnikowego. Rys.2 przedstawia ideę układu do badania statycznej dokładności jednorodnych przetworników R/D śledzących lub próbujących.

Rys. 2. Układ do badań jednocanalowych przetworników śledzących i próbujących

Czujnik wzorcowy jest ustawiany na konkretne położenie kątowe i porównuje się kąt nastawiony ze wskazaniami badanego przetwornika R/D. W układzie pomiarowym z rys.1 całym procesem pomiarowym steruje komputer. Operator wprowadza żądaną liczbę pomiarów, komputer oblicza wartości kolejnych położenia kątowych (α) i przekazuje je do symulatora. Na tej podstawie symulator SIM-36010 generuje napięcia U_s i U_c zgodnie z zależnością (1) i podaje na wejścia przetwornika R/D.

$$\begin{aligned} U_s &= U \sin(\alpha) \cos(\omega t) \\ U_c &= U \cos(\alpha) \cos(\omega t) \end{aligned} \quad (1)$$

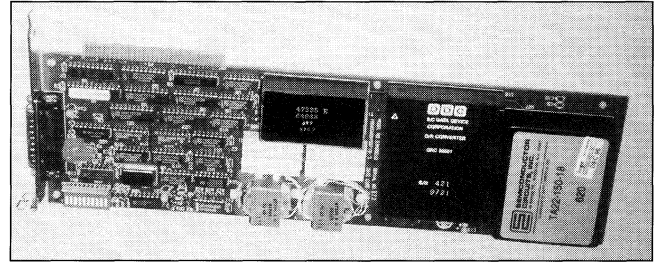
Ostatecznie komputer rejestruje stan wyjść bitowych przetwornika R/D, na tej podstawie oblicza kąt cyfrowy (α_c) i błąd kątowy przetwornika R/D.

W wielu zastosowaniach praktycznych konieczna jest znajomość parametrów dynamicznych przetwornika R/D tzn. zdolności śledzenia przez przetwornik zmiennego sygnału wejściowego [5, 6]. Badania takie można przeprowadzić również w układzie z rys.1. Symulator sterowany z komputera zastępuje obracający się czujnik pierwotny a kąt z wyjścia cyfrowego R/D rejestrowany jest również przez komputer. Kąt zadany w symulatorze jest porównywany z kątem wyjściowym z badanego przetwornika R/D i obliczana jest różnica-błąd powstający w pętli śledzącej. W omawianym układzie pomiarowym istnieje również możliwość zbadania jakości analogowego sygnału prędkości na wyjściu przetwornika R/D typu śledzącego w warunkach zbliżonych do rzeczywistych. Sygnał prędkości jest mierzony przez filtr dolnoprzepustowy za pomocą woltomierza cy-

frowego. W symulatorze TPK zadaje się różne wartości prędkości obrotowej w obu kierunkach, które porównuje się ze wskazaniami woltomierza na wyjściu prędkościowym a następnie oblicza liniowość napięcia, błędy, przesunięcie zera i różnicę napięć przy obu kierunkach obrotów.

Elektroniczny symulator TPK

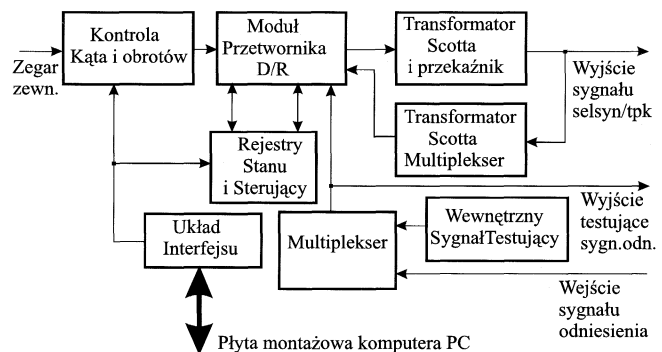
Symulator SIM-36010 pokazany na rys. 3 jest uniwersalnym symulatorem selsyna i TPK. Jest to przyrząd wysokiej klasy, o dużej

Rys. 3. Widok karty PC symulatora SIM-36010

wydajności prądowej, niezastąpiony w komputerowych systemach testujących. Transmisja danych do- i z przyrządu jest więcej niż o rząd wielkości szybsza aniżeli w typowych systemach testujących z magistralą IEEE, ponieważ karta połączona jest bezpośrednio z magistralą wewnętrzną komputera PC. SIM 36010 jest idealny w użyciu jako samodzielny symulator kąta w inżynierskich zastosowaniach lub jako część automatycznych urządzeń testujących.

Schemat blokowy omawianego symulatora przedstawia rys. 4. SIM-36010 jest pełnowymiarową kartą komputerową, która zawiera

Rys. 4. Schemat blokowy symulatora SIM-36010

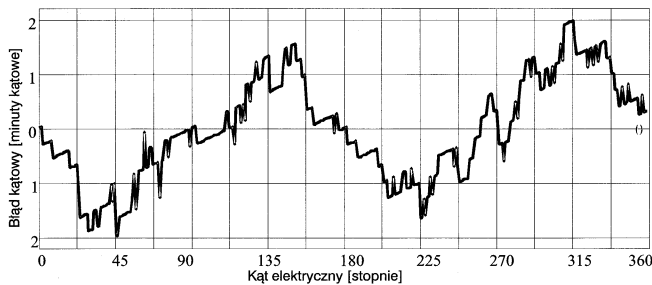
szerokopasmowy przetwornik D/R (Digital to Resolver) [7]. Wyjścia są separowane przez transformator izolujący. Karta może być programowo ustawiona na generowanie sygnałów typowych dla selsyna lub TPK. Generowane sygnały mogą mieć napięcie przewodowe 11,8; 26 lub 90V i częstotliwość od 360Hz do 5000 Hz. Symulator ma rozdzielczość 16 bitów i dokładność ± 25 sekund bez obciążenia oraz ± 36 sekund przy pełnym obciążeniu. Cyfrowa informacja o kącie w postaci binarnej przedstawiana jest na wyjściu przetwornika w dwóch bajtach (bajt bardziej znaczący i bajt mniej znaczący). Dane te są przechowywane w przetworniku przez podwójny bufor zatraskowy i w ten sposób 16 bitów informacji prezentowane jest jednocześnie na wyjściu przetwornika. Wyjścia symulatora można obciążyć do 1,5 VA przy pełnym zabezpieczeniu termicznym i prądowym. W symulatorze dostępne są dwa sygnały błędnego zadziałania. Zanegowany sygnał BIT pojawia się w czasie elektrycznego lub termicznego przeciążenia wyjścia wzmacniacza, a zanegowany sygnał LOR pojawia się w przypadku braku sygnału na wejściu odniesienia.

Ruch obrotowy w kierunku zgodnym lub przeciwnym do ruchu wskazówek zegara ze stałą prędkością można zadawać w dwóch zakresach. W pierwszym zakresie można zadawać prędkość od

0,1676 %/s do 686,4779 %/s z rozdzielczością 0,1676 %/s natomiast w zakresie drugim można zadawać prędkość od 2,6822 %/s do 10983,6459 %/s (30,5101 obr/s) z rozdzielczością 2,6822 %/s. W specjalnych aplikacjach, gdzie wymagana jest bardzo mała lub nieliniowa prędkość obrotowa, istnieje możliwość podania zewnętrznego sygnału kierunku i prędkości.

Wyniki badań

Wykorzystując symulator SIM-36010 na omawianym stanowisku pomiarowym, dokonano badań dwutorowego przetwornika R/D typu śledzącego wykonanego w WAT. Jest to przetwornik zawierający dwa przetworniki jednotorowe o różnej rozdzielczości sprzęgnięte przez mikroprocesor w układ dwutorowy. Decydujący wpływ na dokładność przetwarzania w układzie ma przetwornik to-

Rys. 5. Charakterystyka błędów kątowych toru dokładnego dwutorowego przetwornika R/D

ur dokładnego, dlatego badaniom poddano jedynie ten tor. Przetwornik ten zbudowano w oparciu o układ AD2S82ALP firmy Analog Devices. Podawana przez producenta dokładność tego układu przy rozdzielczości 16 bitów wynosi ± 2 minuty kątowej.

Badając tor dokładny, zbadano jego charakterystykę błędów w zakresie pełnego kąta elektrycznego. Otrzymane wyniki przedstawiono na rys. 5.

Z przedstawionej charakterystyki widać, że błąd kątowy mieści się w granicach ± 2 minuty kątowej, co odpowiada tej klasie przetworników. Największe błędy pojawiają się dla kątów 45, 135, 225 i 315 stopni tzn. wtedy, kiedy sygnały U_s i U_c powinny być jednakowe.

Podsumowanie

W metodzie pomiarowej stosowanej dotychczas błąd przetwornika R/D obliczano jako różnicę między kątem (α_c) zmierzonym na wyjściu cyfrowym przetwornika i kątem (α_a) obliczonym na podstawie napięć U_s i U_c mierzonych multimetrami V1 i V2 na wyjściu TPK. Dokładność określania kąta α_a była zbyt mała ze względu na zbyt małą dokładność zastosowanych multimetrów. Zastosowanie symulatora jako źródła sygnału wzorcowego, pozwoliło określić w pełni wiarygodną charakterystykę błędów zbudowanego przetwornika R/D.

Wprowadzony do układu pomiarowego symulator, pozwoli w przyszłości na zastosowanie do badania charakterystyki błędów elektrycznego TPK, metody polegającej na zasilaniu uzwojeń wyjściowych TPK napięciami zgodnymi z aktualnym położeniem wału i na bezpośrednim pomiarze błędów na uzwojeniu wirnika.

Artykuł recenzowany

Zapraszamy do naszych nowych oddziałów

Oddział Gdynia

ul. Hutnicza 3, budynek 16

81-212 Gdynia

tel.: (0-58) 663-74-44

fax: (0-58) 663-72-77

e-mail: gdynia@sabur.com.pl

Oddział Katowice

ul. 11 Listopada 11

40-387 Katowice

tel.: (0-32) 209-90-24

fax: (0-32) 209-99-69

e-mail: katowice@sabur.com.pl

Przedstawicielstwo w Polsce firm:

- SAIA-Burgess Electronics AG - sterowniki serii PCD, podzespoły do automatyki
- PC SOFT Intl. Ltd. - oprogramowanie przemysłowe WizFactory - SCADA, Internet, SoftLogic
- ESA Elettronica S.p.A. - terminale operatorskie HMI i komputery przemysłowe
- RACOM s.r.o. - systemy komunikacji radiomodemowej

Doradztwo techniczne, szkolenia, dostawy sprzętu i oprogramowania, serwis. Kompleksowa automatyzacja maszyn, linii technologicznych, obiektów przemysłowych i energetycznych.

Siedziba główna

SABUR Sp. z o.o. ul. Drużynowa 3A, 02-590 Warszawa

tel.: (0-22) 844-75-20, 844-63-70, fax: (0-22) 844-36-39

e-mail: sabur@sabur.com.pl, www.sabur.com.pl

